

Unikátní nález dosud neznámého druhu pravěké šelmy se podařil paleontologům Národního muzea a Přírodovědecké fakulty UK, po Francii je to druhý podobný objev v Evropě

29.1.2024 - | Národní muzeum

Významný nález, který představuje jediný doklad tohoto druhu na celém světě, se podařil paleontologovi Národního muzea Borisovi Ekrtovi. Ten při geologickém výzkumu s kolegyní Lucií Kunstmülerovou z Univerzity Karlovy v okolí Valče na Karlovarsku objevil levou spodní čelist zvířete z období raných třetihor, u níž se při pozdějším rozsáhlém zkoumání ukázalo, že jde o dosud neznámý a nepopsaný druh šelmy. Nález je tak nejstarším dokladem kočkotvárných šelem v Evropě. Už od června letošního roku se s ním budou moci seznámit návštěvníci v přírodovědné expozici Národního muzea Okna do pravěku.

Levá spodní čelist šelmy byla nalezena už v roce 2017 v geologických vrstvách starých zhruba 33–34 milionů let, což odpovídá raným třetihorám, tedy období, ve kterém jsou nálezy šelem v Evropě ještě poměrně vzácné. Následující několikaletý výzkum, realizovaný specialisty z Národního muzea, Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, České geologické služby a francouzské University v Poitiers prokázal, že čelist náleží velmi ranému zástupci kočkotvárných šelem. Do této skupiny patří například dnes žijící kočkovité šelmy cibetky, promyky či hyeny.

„Fenomenální objev našich paleontologů opětovně dokazuje, že Národní muzeum je nejen sbírkotvornou a kulturní institucí, ale též významnou vědeckou institucí, jejíž odborní pracovníci dosahují špičkových vědeckých výsledků na mezinárodní úrovni,“ říká Michal Lukeš, generální ředitel Národního muzea.

Doposud neznámý rod a druh byl popsán jako *Fejfarictis valecensis*, dle místa nálezu a na počest významného českého paleontologa a popularizátora tohoto oboru profesora Oldřicha Fejfara (1931–2023). Šelma z Valče představuje spolu s francouzským rodem *Anictis* první zástupce kočkotvárných šelem v Evropě. Ty se zde objevily před zhruba 34 miliony let po výrazném globálním ochlazení, v jehož důsledku došlo k poklesu hladin oceánů, což usnadnilo migraci těchto predátorů mezi Asií a Evropou.

„Po nález čelisti v roce 2017 se ukázalo, že výzkum bude oproti předpokladu časově náročnější, protože čelist byla velmi neobvyklá a řešili jsme také problémy s datováním geologických vrstev. Výzkum obnášel jemnou preparaci a odkrytí druhé strany zubů do té doby skrytých v hornině. Podle morfologie chrupu jsme následně odlišili, že se jedná o doposud neznámý druh kočkotvárné šelmy,“ říká Boris Ekrt, paleontolog Národního muzea, který na výzkumu pracoval společně s Janem Wagnerem, rovněž paleontologem Národního muzea a francouzským paleontologem Louisem de Bonisem.

Fejfarictis valecensis neboli šelma z Valče se od rodu *Anictis* liší značně primitivním chrupem, který ještě není uzpůsobený výhradně k lovu a konzumaci masité potravy. Nejpodobnější jí tak jsou některé nálezy ze stejného či mírně staršího období pocházející až z Mongolska.

„Na základě dochované čelisti nelze s jistotou říci, ke které z dnes žijících skupin šelem nálež z Valče evolučně patří. Prozrazuje nám však něco o způsobu života tohoto zvířete. Charakterem zubů a čelisti se Fejfarictis nejvíce podobá dnes žijícím promykám a cibetkám a právě ony nám mohou posloužit jako předobraz této starobylé šelmy. Jednalo se o menší zvíře, které se živilo aktivním lovem drobných obratlovců, ale zcela jistě neopovrhlo ani různými bezobratlými či dokonce bobulemi,“ říká Jan Wagner, paleontolog Národního muzea.

Šelma z Valče, *Fejfarictis valecensis*, dokládá nejstarší migraci kočkovitých šelem do Evropy, ale také výskyt drobných forem šelem s tendencí k všežravosti, o jejichž přítomnosti v Evropě odborníci doposud nevěděli.

S tímto unikátním nálezem se budou moci seznámit návštěvníci Národního muzea už od letošního června, a to v přírodovědné expozici Okna do pravěku.

Fotografie dolní čelisti pravěké šelmy *Fejfarictis valecensis*

Obrazová rekonstrukce předpokládané podoby této šelmy, maloval Jan Sovák, pod vedením paleontologů z Národního muzea

<https://www.nm.cz/media/tiskove-zpravy/unikatni-nalez-dosud-neznameho-druhu-praveke-selmy-se-p-odaryl-paleontologum-narodniho-muzea-a-prirodovedecke-fakulty-uk-po-francii-je-to-druhy-podobny-objev-v-evrope>